



Утвърдил: .....

Декан

Дата .....

**СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"**

**Факултет:** *Славянски филологии*

**Специалност:** *(код и наименование)*

|     |   |   |   |   |   |   |
|-----|---|---|---|---|---|---|
| СЛИ | 0 | 5 | 0 | 1 | 2 | 5 |
|-----|---|---|---|---|---|---|

**"Български език и литература и история" (БЕЛИ)**

**УЧЕБНА ПРОГРАМА**

Дисциплина:

|   |   |   |   |
|---|---|---|---|
| 3 | 0 | 2 | 4 |
|---|---|---|---|

**Руска литература**

*(код и наименование)*

**Преподавател:**

Асистент:

| Учебна заетост                        | Форма                                           | Хорариум  |
|---------------------------------------|-------------------------------------------------|-----------|
| Аудиторна заетост                     | Лекции                                          | 30        |
|                                       | Семинарни упражнения                            |           |
|                                       | Практически упражнения (хоспетиране)            |           |
| <b>Обща аудиторна заетост</b>         |                                                 | <b>30</b> |
| Извънаудиторна заетост                | Реферат                                         |           |
|                                       | Доклад/Презентация                              | 15        |
|                                       | Научно есе                                      |           |
|                                       | Курсов учебен проект                            |           |
|                                       | Учебна екскурзия                                |           |
|                                       | Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси | 45        |
| <b>Обща извънаудиторна заетост</b>    |                                                 | <b>60</b> |
| <b>ОБЩА ЗАЕТОСТ</b>                   |                                                 | <b>90</b> |
| <b>Кредити аудиторна заетост</b>      |                                                 | <b>1</b>  |
| <b>Кредити извънаудиторна заетост</b> |                                                 | <b>2</b>  |
| <b>ОБЩО ЕКСТ</b>                      |                                                 | <b>3</b>  |

| №                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Формиране на оценката по дисциплината <sup>1</sup>                               | % от оценката |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| 1.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Workshops {информационно търсене и колективно обсъждане на доклади и реферати) – |               |
| 2.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Участие в тематични дискусии                                                     | 30%           |
| 3.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Демонстрационни занятия                                                          |               |
| 4.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Посещения на обекти                                                              |               |
| 5.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Портфолио                                                                        |               |
| 6.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Тестова проверка                                                                 |               |
| 7.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Решаване на казуси                                                               |               |
| 8.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Текуща самостоятелна работа /контролно                                           |               |
| 9.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Курсови работи/презентации                                                       | 20%           |
| 10.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                  |               |
| 11.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                  |               |
| 12.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Изпит                                                                            | 50%           |
| <b>Анотация на учебната дисциплина:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                                                  |               |
| <p>Курсът по руска литература се провежда през IV семестър от обучението на студентите в специалност „Български език и история“ с хорариум 30 часа лекции (15 часа по руска литература от XIX век и 15 часа по руска литература от XX и XXI век). Дисциплината е литературно-историческа и цели да запознае студентите с основните явления и върховете постижения на руската литература, повлияли върху развитието на цялата европейска и световна култура. Представят се водещите процеси и емблематични автори, чието творчество задава тенденции и образци. Фокусът е влиянието на историческите събития и културните традиции върху възхода и развитието на артистични тенденции, школи и групи в светлината на общите европейски културни процеси. „Златният век“ на руската литература от XIX век, модернизмът от времето на залеза на имперска Русия, феноменът "Сребърен век", създаването на „съветския канон“, животът и текстовете на трите "вълни" на руската емиграция и постмодернистичните произведения на изкуството са теми, включени в лекционния курс. Този курс от лекции обсъжда подробно световноизвестни руски автори и техните шедеври, както и други текстове от епохата, които изясняват нейния стил, вкусове, разбиране за минали и настоящи събития и утопични виждания за бъдещето. Проследяват се посоките на развитие на съвременната руска литература и култура. Обръща се внимание на рецепцията на руската литература в българското културно пространство.</p> <p><b>Форми и методи на оценяване:</b></p> <p>Устен изпит. Оценката се формира като средно аритметично от оценките по XIX и по XX–XXI век.</p> |                                                                                  |               |

<sup>1</sup> В зависимост от спецификата на учебната дисциплина и изискванията на преподавателя е възможно да се добавят необходимите форми, или да се премахнат ненужните.

**Предварителни изисквания:**

Курсът е свързан с изучаването на следните други курсове в учебния план на специалност „Българска филология”: „Теория на литературата”, „Руска литература от XIX век”, „Славянски литератури”, „Западноевропейска литература” и с курсовете, представящи хронологията на развитието на българската литература.

Очаква се студентите да притежават познания в областта на литературната теория, европейска и световна история, по история на европейската литература и култура, както и умения за аналитична работа с литературни текстове и с научни текстове в областта на литературната теория, история и критика.

**Очаквани резултати:**

В края на изучаването на учебната дисциплина студентите ще имат ясна концепция по следните конкретни проблеми: компоненти на историческия и културен хоризонт на изучаваната литература и култура през XIX - XX и началото на XXI век; жанрова система; емблематични текстове – класика на XX век; история на развитието на руската интелигенция и нейната роля в историята и културата; фантастика и факт в литературните текстове, мемоари и дневници; утопия и антиутопия; руски културни центрове.

Преминаването през всяко от тематичните нива на курса има за цел да се създаде база за студентската научна и практическа подготовка в сферите на теорията на културата и литературата, теорията и критиката на превода, емигрантологията, литературната компаративистика. След успешно завършване на курса студентите ще придобият знания за процесите на развитие на руската литература и култура от XIX - XX век в контекста на културата на Централна и Източна Европа и съвременните тенденции в изграждането на нова парадигма на исторически и филологически знания.

**Учебно съдържание****Лекционен курс**

| Тема № | Наименование на темата                                                                                                                                                                                                                              | Хорариум |
|--------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|
| 1.     | Руската литература от XIX век в контекста на националното културно развитие. Процеси и проблематика.                                                                                                                                                | 1 ч.     |
| 2.     | Руският романтизъм като феномен. Хронология, жанрове, течения. Проблеми на поетиката. Представители (Жуковски, Батюшков, А. С. Пушкин, М. И. Лермонтов). Късен романтизъм.                                                                          | 2 ч.     |
| 3.     | Творчеството на А. С. Пушкин като събирателен фокус на руската литература. Вписаността му в националния и европейския литературен процес. Новаторство, превръщащо се в архитип. Лирика, „южни поеми“, романът „Евгени Онегин“, „Повести на Белкин“. | 2 ч.     |
| 4.     | Философската лирика на М. Ю. Лермонтов, поемата „Демон“, романът „Герой на нашето време“.                                                                                                                                                           | 2 ч.     |

|     |                                                                                                                                                                                                                                         |      |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 5.  | Н. В. Гогол между реалността и националната утопия. „Петербургски повести“, комедията „Ревизор, романът-поема „Мъртви души“.                                                                                                            | 2 ч. |
| 6.  | Руският роман от втората половина на XIX век: жанрова типология и многообразие, проблеми на поетиката, водещи романисти (И. С. Тургенев, Ф. М. Достоевски, Л. Н. Толстой и др.)                                                         | 4 ч. |
| 7.  | Поетика на късия разказ в творчеството на А. П. Чехов. Преосмисляне на канона на класическата драматургия и създаването на „новата драма“                                                                                               | 2 ч. |
| 8.  | Руската култура и общество през XX век. Литература и държава, творец и власт в историята на три периода (90-те години на XIX век – 1917 г.; 1917 – 1989 г.; края на XX и началото на XXI век). Литературоцентризмът на руската култура. | 1    |
| 9.  | Класически традиции и нови тенденции в руската литература от края на XIX и началото на XX век. Прозата на И. Бунин, Л. Андреев, М. Горки, А. Куприн и др.                                                                               | 2    |
| 10. | Руски модернизъм. Fin de siècle и декаданс. „Сребърният век“ на руската поезия. Руски символизъм. Акмеизъм.. Футуризм. Руски авангард.                                                                                                  | 2    |
| 11. | Държава, идеология, литература през съветския период. Основни автори и произведения.                                                                                                                                                    | 2    |
| 12. | Руски романи от XX век. Е. Замятин, М. Булгаков, В. Набоков, Б. Пастернак.                                                                                                                                                              | 2    |
| 13. | Руска емигрантска литература, литературни центрове и издания. Руската емиграция в България. Третата емигрантска вълна. Александър Солженицин. Йосиф Бродски.                                                                            | 2    |
| 14. | Тенденции в руската литература и култура в края на XX и началото на XXI век. Руски постмодернизъм. Съвременна руска проза и поезия.                                                                                                     | 2    |
| 15. | Присъствие на руската литература от XX и XXI век в България. Превод, достъп, влияние, разбиране.                                                                                                                                        | 2    |

### **Конспект за изпит**

| Въпрос | Наименование на темата                                                                   |
|--------|------------------------------------------------------------------------------------------|
|        | Романтизмът в неговия руски вариант. Проблематика, течения, жанрове, представители.      |
|        | Творчеството на А.С. Пушкин.                                                             |
|        | Поезията на Лермонтов. Романът „Герой на нашето време“.                                  |
|        | Творчеството на Н. В. Гогол.                                                             |
|        | Руският роман през втората половина на XIX век. И. Тургенев, Ф. Достоевски, Лев Толстой. |
|        | Поетика на Чеховата проза.                                                               |
|        | „Новата драма“ на Чехов.                                                                 |

|  |                                                                                                                                  |
|--|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | Класически традиции и нови тенденции в руската литература от края на XIX и началото на XX век. Прозата на И. Бунин и Л. Андреев. |
|  | „Сребърният век” на руската поезия. Основни направления в руския модернизъм.                                                     |
|  | Държава, идеология, литература през съветския период. (Автори и произведения по избор на студента.)                              |
|  | Руският роман през XX век. Е. Замятин, М. Булгаков, В. Набоков, Б. Пастернак.                                                    |
|  | Руска емигрантска литература, литературни центрове и издания. Мемоарна, автобиографична и дневникова проза на руските емигранти. |
|  | Руската литература и култура в края на XX и началото на XXI век. Руски постмодернизъм. Основни представители и тенденции.        |
|  | Присъствие на руската литература от XX и XXI век в България. Превод, достъп, влияние, разбиране.                                 |

### Библиография

- Троев, П.** Руска класическа литература. Първа част. С., 2006. Втора част. С., 2012.  
**Руска литература XIX и XX век.** Университетски учебник. Пловдив. 2002 (II изд. 2005).
- Нейчев, Н.** Руска класическа литература. Университетски учебник. Първа част. Руският роман от XIX век. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, 2023.
- Троев, П.** Руският роман от първата половина на XIX век. С. 1989.
- Лотман, Ю.** Поетика. Типология на културата. С. 1990.
- Файджис, О.** Танцът на Наташа. Културна история на Русия. С. 2015.
- А. С. Пушкин и българската култура.** Юбилеен сборник. Съставител Петко Троев. С. 1999.
- Антология на руската поезия XII–XX век** в превод на Кирил Кадийски. С. 2012.
- Бахтин, М.** Проблеми на поетиката на Достоевски. С., 1976.
- Бердяев, Н.** Мирогледът на Достоевски. С., 1992.
- Бердяев, Н.** Руската идея. Основни проблеми на руската мисъл през XIX век и в началото на XX век. Велико Търново, 2001.
- Бицили, П. М.** Класическото изкуство. Стилизи изследвания. С. 1995.
- Вечният Гогол.** Сборник. Велико Търново, 2010.
- Гросман, Л.** Поетиката на Достоевски. С., 1996.
- Диалози с Чехов. 100 години по-късно.** Сборник. С., 2004.
- Димитров, Людмил.** Да бъдеш шут в играта на съдбата. Руската драматургия от XIX век. Херменевтика на канона. С., 2006., II издание – 2017.
- Димитров, Людмил.** Да разсмиваш Мелпомена, или Чехов на големия път към драмата. С., 2013.

- Димитров, Людмил. Драматургия на разотиването. Антон Чехов – Лев Толстой – Максим Горки и завършекът на руската драматургия от XIX век. С., 2025.
- Звезданов, Николай. Космосът на Гогол. Същият в огледалото на другия. Велико Търново, 2005.
- Интерпретираме руската литература. Сборник в чест на 75-годишнината на проф. дфн Петко Троев. С. 2018:  
[http://digilib.nalis.bg/dspviewverb/srv/image\\_singpdf/a7e02d2d-ca68-4b20-b64d-703d92158464](http://digilib.nalis.bg/dspviewverb/srv/image_singpdf/a7e02d2d-ca68-4b20-b64d-703d92158464)
- Класика и канон в руската литература. *Българският поглед*. Сборник текстове. С., 2012.
- Класика и канон в руската литература. *Чуждият поглед*. Сборник текстове и документи. С., 2013.
- Класика и канон в руската литература. *Университетският поглед*. Сборник текстове. С., 2014.
- Класика и канон в руската литература. *Юбилеят*. Сборник текстове. С., 2016.
- Класика и канон в руската литература: *поглед от XXI век*. Колективна монография. С., 2025.
- Кръстева, Д. Политически метафори и сюжети в руската литература на XVIII–XIX век: Литература - Идеологическа история - Неофициални разкази за Двореца. Шумен, 2013.
- Ланджев, И. Поетика на себенадмогването. Наративни стратегии у късния Лев Толстой. С., 2017.
- Манолакев, Хр. Руският роман от втората половина на XIX век (история, типология, херменевтика). Учебно пособие. С., 2016.
- Манолакев, Хр. Слово и тяло. Из историята и херменевтиката на руския литературен канон. С., 2017.
- Манолакев, Хр. Текст и граници. А. С. Пушкин и неговите „Повести на Белкин“. С., 2001.
- Нейчев, Н. Литература и месианизъм. Руското литературно месианство през XIX век. Пловдив, 2009.
- Нейчев, Н. Ф. М. Достоевски – тайнствената поетика. Пловдив, 2001.
- Нейчев, Н. Квантова литературна херменевтика и екзегетика. Проблемът за разбирането на художествения текст: Н. В. Гогол и Ф. М. Достоевски. Пловдив, 2024.
- Парашкевова, Р. Руският бретър на прицел. Опити върху фигурата на бретъра в руското социокултурно и литературно пространство от първата половина на XIX век. С., 2017.
- Пунева, К. Лев Толстой на екрана: литературна и кинопоетика. С., 2021.
- Разказът „Шинел“ на Гогол: Сътворен! Направен? Съшит?? С., 2002.
- Троев, П. Достоевски – духовните митарства на гения и пророка. С., 2012.
- Чавдарова, Д. Проблеми на межкултурната комуникация в руската литература на XIX век. Шумен 2007.
- Четене на литературната класика. Сборник в чест на 60-годишнината на проф. дфн Петко Троев. С. 2002.

**Божанкова, Р.** Дигиталната хуманитаристика и знанието за литературата. Избрани ракурси. София: Университетско издателство „Св.Климент Охридски“, 2018.

**Божанкова, Р.** Постмодернистичният руски текст. София: Факел, 2001.

**Божанкова, Р.** Хоризонти на дигиталната литература. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2013.

**Евтимова, Р.** Рецепции и рефлексии. (Руска литература на XX век). София, 2019.

**Евтимова, Р. Божанкова, Р. и др.** Руска литература от XIX и XX век. Пловдив, 2005.

**Казак, В.** Енциклопедия на руската литература през XX век. С., 2002.

**Лиотар, Ж.-Ф.** Постмодерни поуки. София, 2002.

**Петкова, Г.** „Да се даде ръководеща нишка..“ История на руската литература от проф. П. Бицили в три книги (България, 1931-1934 г.). София: Факел, 2017.

**Руска модерна поезия.** Съст. Стоян Илиев, Маргарита Каназирска, Здравко Желев, Ивайло Петров, Мариана Шопова. С., 2005.

**Троев, П.** Руският модернизъм. Енциклопедичен речник. С., 2004.

**Черняк, М.** *Современная русская литература 2-е изд., испр. и доп. Учебник для СПО.* Litres, 2019.

**Bethea, David.** "The Brodsky Legacy: Looking Backwards, Looking Forward." *Joseph Brodsky and Modern Russian Culture* (2025): 96-125.

**Bozhankova, R.** Eastern European Writers' Online Literary Diaries - DOI: 10.1075/chlel.xxvii.19boz – In: Cornis-Pope, Marcel, ed. *New Literary Hybrids in the Age of Multimedia Expression: Crossing Borders, Crossing Genres*. John Benjamins Publishing Company, 2014.

**Clowes, E.** Russia on the Edge. Imagined Geographies and Post-Soviet Identity. Cornell University Press, 2011.

**Cornwell, Neil.** Reference guide to Russian literature. Routledge, 2013.

**Epstein, M.** Russian Postmodernism: *New perspectives on Late Soviet and Postsoviet Culture*. Berghahn Books, Oxford, 1998

**Korneeva, Marina, and David Gillespie.** *The History of Russian Literature on Film*. Bloomsbury Publishing USA, 2023.

**Smith, A., J. Shelton, and K. Hodgson.** Twentieth-Century Russian Poetry: Reinventing the Canon. Open Book Publishers, 2017.

**Tihanov, Galin,** Anne Lounsbery, and Rossen Djagalov, eds. *World Literature in the Soviet Union*. Academic Studies Press, 2024.

**Wachtel, A., and I. Vinitsky.** Russian literature. John Wiley & Sons, 2013

2025 г.

Съставили:

проф. д-р Ангелина Вачева  
проф. д-р Ренета Божанкова

Програмата е приета на катедрен съвет, протокол № 09 от 02.09.2025 г.  
Учебната програма е приета с протокол № 9 на ФС на ФСФ от 09.09.2025 г.